

Helse- og omsorgsdepartementet

HØRINGSNOTAT

**Forskrift om godkjenning av helsepersonell med yrkeskvalifikasjoner fra
Storbritannia**

Høringsfrist: 29. september 2023

1	HOVEDINNHOLDET I HØRINGSNOTATET	4
2	BAKGRUNN	4
2.1	Frihandelsavtalen med Storbritannia	4
2.2	Gjennomføringen av frihandelsavtalen for øvrige yrker	5
2.3	Bestemmelsene om yrkesgodkjenning i frihandelsavtalen	5
2.3.1	Innledning	5
2.3.2	Definisjoner	6
2.3.3	Mål og Virkeområde	7
2.3.4	Anerkjennelse av yrkeskvalifikasjoner	7
2.3.5	Vilkår for anerkjennelse av yrkeskvalifikasjoner	8
2.4	Gjeldende rett	9
2.4.1	Innledning	9
2.4.2	Helsepersonelloven §§ 48a, 49 og 51	10
2.4.3	Yrkeskvalifikasjoner fra EØS-området	13
2.4.4	Yrkeskvalifikasjoner fra Storbritannia (overgangsordning)	14
2.4.5	Yrkeskvalifikasjoner fra tredjeland	15
3	DEPARTEMENTETS VURDERINGER OG FORSLAG	16
3.1	Behov for forskrifter	16
3.2	Ny godkjenningsordning	17
3.3	Rett til godkjenning	18
3.4	Utlikningstiltak	18
3.4.1	Vilkår for å pålegge	19
3.4.2	Prøveperiode eller egnethetsprøve	19
3.5	Språkkrav	20
3.6	Unntak fra retten til godkjenning	21
3.7	Saksbehandlingsregler	22
3.8	Endringer i andre forskrifter	23
4	ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER	24
5	MERKNADER TIL DE ENKELTE BESTEMMELSENE I FORSKRIFTEN	24

6 FORSLAG TIL FORSKRIFT	26
VEDLEGG	31
A LOVSPEIL (AVTALEN – FORSKRIFTEN)	31
B FRIHANDELSAVTALEN ARTIKKEL 12 - ENGELSK ORIGINALTEKST	33
C FRIHANDELSAVTALEN ARTIKKEL 12 - NORSK OVERSETTELSE	33

1 Hovedinnholdet i høringsnotatet

Helse- og omsorgsdepartementet foreslår i dette høringsnotatet en forskrift om autorisasjon, lisens og spesialistgodkjenning for helsepersonell med yrkeskvalifikasjoner fra Storbritannia.

Forskriften skal etablere en ordning med godkjenning av helsepersonell for å oppfylle Norges forpliktelser etter *frihandelsavtale mellom Island, Fyrstedømmet Liechtenstein og Kongeriket Norge og Det forente Kongerike Storbritannia og Nord-Irland* (heretter frihandelsavtalen med Storbritannia). Avtalen ble inngått etter at Storbritannia trådte ut av EU og EØS 31. januar 2020. Avtalen har i kapittel 12 bestemmelser om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner ervervet i Storbritannia. Norge er etter avtalen forpliktet til å ha en godkjenningsordning på plass innen 1. desember 2023.

Kunnskapsdepartementet er ansvarlig for godkjenningsordningene for andre yrker som omfattes av yrkeskvalifikasjonsdirektivet enn helsepersonellyrkene, og vil sende ut et eget høringsnotat om dette.

Vi har i dag ulike ordninger med særlige regler om godkjenning av helsepersonell utdannet henholdsvis i Norge, andre land i EU/EØS og tredjeland (utenfor EU/EØS). Ingen av disse ordningene oppfyller kravene i avtalen. Det er derfor behov for en egen forskrift om godkjenning for helsepersonell med yrkeskvalifikasjoner fra Storbritannia. Departementet mener at den nye forskriften, innenfor rammene av avtalen, bør ligge så tett som mulig opp mot gjeldende ordninger.

Ordningen som foreslås baseres på at det skal foretas en vurdering av søkerens kvalifikasjoner opp mot kvalifikasjonskravene i Norge. Videre foreslås det at søkeren må fullføre utliknings-tiltak dersom det er en vesentlig forskjell mellom søkerens yrkeskvalifikasjoner og de kvalifikasjonene som kreves for å utøve yrket, eller dersom yrket omfatter fagområder som er vesentlig forskjellige fra det søkeren er kvalifisert til. Helsedirektoratet skal kunne kreve at en søker gjennomgår enten en prøveperiode eller består en egnethetsprøve. Departementet foreslår også å forskriftsfeste at søkeren må ha bestått språkprøve, dvs. prøve i norsk språk og kommunikasjon (norsk språkprøve) som tilsvarende Europarådets nivåskala for språk (CEFR) B2. Departementet foreslår i tillegg at det fastsettes enkelte sentrale saksbehandlingsregler som tilsvarende deler av det som gjelder for godkjenningsordningen for EØS-utdannede og som oppfyller avtalens minstekrav.

I dette høringsnotatet foreslås det også endringer i forskrift 9. februar 2023 nr. 190 om gebyr ved behandling av søknad om autorisasjon, lisens og spesialistgodkjenning og godkjenning av etterutdanning for spesialister.

Høringsfristen er **fredag 29. september 2023**.

2 Bakgrunn

2.1 Frihandelsavtalen med Storbritannia

Storbritannia trådte ut av EU og EØS 31. januar 2020. Samme dag startet overgangsperioden som varte til og med 31. desember 2020.

Storbritannias uttreden av EU og EØS påvirket Norge og norsk næringsliv. Landet er et viktig marked for mange store og små norske eksportbedrifter, og er også en sentral leverandør av varer og tjenester til Norge. At Storbritannia gikk ut av det indre marked førte til at vi mistet felles spilleregler, dynamisk utvikling av felles regelverk og forutsigbarheten og retts-sikkerheten som ligger i det institusjonelle rammeverket i EØS. Dette var en av grunnene for at Norge, sammen med EØS/EFTA-statene, ønsket en frihandelsavtale med Storbritannia.

Forhandlingene med Storbritannia om en ny frihandelsavtale startet i overgangsperioden. Storbritannia og EØS/EFTA-landene Island, Liechtenstein og Norge ble i juli 2021 enige om en frihandelsavtale. Avtalen har i kapittel 12 bestemmelser om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner. Frihandelsavtalen med Storbritannia trådte i kraft 1. september 2022, men fikk midlertidig anvendelse mellom Norge og Storbritannia fra 1. desember 2021.

Dette er den mest omfattende frihandelsavtalen Norge noensinne har inngått, med unntak av EØS-avtalen. Den favner bredere enn Norges øvrige frihandelsavtaler gjennom EFTA-samarbeidet. Avtalen inneholder blant annet eget kapittel om yrkesgodkjenning.

I målsettingen av forhandlingene om en ny frihandelsavtale, ble det vurdert å gi Storbritannia særrettigheter sammenlignet med andre tredjeland innenfor spesifikke områder. Godkjenning av yrkeskvalifikasjoner for lovregulerte yrker, var et slikt område, forutsatt at Storbritannia ga like gode vilkår tilbake. Storbritannia viste interesse for egne bestemmelser om yrkesgodkjenning og EØS/EFTA-statene og Storbritannia startet egne forhandlinger om bestemmelser om yrkesgodkjenning i frihandelsavtalen.

Det ble tidlig klart under forhandlingene at Storbritannia ikke ønsket de samme ordningene som i EU/EØS og yrkeskvalifikasjonsdirektivet. Det var bl.a. uaktuelt å ha en avtale som ga automatisk godkjenning av visse yrker, som det er i yrkeskvalifikasjonsdirektivet. Selv om reglene om yrkesgodkjenning i frihandelsavtalen vil gi mer forutsigbare rammevilkår kan den ikke måle seg med EØS-avtalen eller yrkeskvalifikasjonsdirektivet.

2.2 Gjennomføringen av frihandelsavtalen for øvrige yrker

Dette høringsnotatet omfatter gjennomføringen av reglene om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner i frihandelsavtalen med Storbritannia for helsepersonellyrkene. For de øvrige yrkene som omfattes av yrkeskvalifikasjonsdirektivet, med unntak av dyrehelsepersonellyrkene, gjennomføres bestemmelsene om yrkesgodkjenning i frihandelsavtalen med Storbritannia i forskrift om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner. Kunnskapsdepartementet vil etter sommeren sende ut eget høringsnotat om gjennomføringen av reglene for godkjenning av yrkeskvalifikasjoner i frihandelsavtalen fra Storbritannia for yrkene som omfattes av forskrift om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner.

2.3 Bestemmelsene om yrkesgodkjenning i frihandelsavtalen

2.3.1 Innledning

Det er her tatt inn de mest sentrale bestemmelsene som regulerer anerkjennelse av gjensidige kvalifikasjoner i kapittel 12 i frihandelsavtalen med Storbritannia. Kapittelet inneholder også

en rekke andre bestemmelser som regulerer blant annet saksbehandling, kravet til dokumentasjon, utveksling av opplysninger mellom relevante myndigheter og gebyrer. Frihandelsavtalen er vedlagt høringsnotatet.

2.3.2 Definisjoner

I artikkel 12.1 er en rekke sentrale begrep i avtalen nærmere definert. Bestemmelsen lyder:

I dette kapittelet menes med

- a) «*prøveperiode*» en periode med praksis under tilsyn, som er gjenstand for vurdering og eventuelt skal følges av tilleggsutdanning i et lovregulert yrke i vertsjurisdiksjonen under ansvar av en kvalifisert utøver av dette yrket,
- b) «*egnethetsprøve*» en prøve avgrenset til yrkesutøvernes faglige kunnskaper som gjennomføres av relevante myndigheter i vertsjurisdiksjonen med sikte på å vurdere yrkesutøverens evne til å utøve et lovregulert yrke i denne jurisdiksjonen,
- c) «*utligningstiltak*» en prøveperiode eller en egnethetsprøve,
- d) «*kvalifikasjonsbevis*» diplomer, eksamensbevis og andre bevis utstedt av en myndighet i en av partenes jurisdiksjon, og som bekrefter bestått yrkesutdanning som hovedsakelig er gjennomført i denne jurisdiksjonen,
- e) «*hjemmejurisdiksjon*» jurisdiksjonen til den parten der yrkeskvalifikasjonene er oppnådd,
- f) «*vertsjurisdiksjon*» jurisdiksjonen til den parten der en yrkesutøver ønsker å få adgang til og å utøve et lovregulert yrke,
- g) «*tiltak*» ethvert tiltak en part treffer i form av lov, forskrift, regel, prosedyre, vedtak, administrativ avgjørelse, krav, sedvane eller i enhver annen form¹,
- h) «*tiltak som en part treffer*» tiltak som vedtas eller opprettholdes av
 - i) sentrale, regionale eller lokale myndigheter, og
 - ii) ikke-statlige organer som utøver myndighet som er delegert av sentrale, regionale eller lokale myndigheter,
- i) «*yrke*» et yrke eller fag eller en underinndeling av eller en tydelig spesialisering innenfor et yrke,
- j) «*yrkesutøver*» en fysisk person som har oppnådd sine yrkeskvalifikasjoner i en av partene og søker om å få adgang til og å utøve et lovregulert yrke i en vertsjurisdiksjon,
- k) «*yrkesvirksomhet*» en virksomhet som utgjør en del av et lovregulert yrke,
- l) «*yrkeserfaring*» lovlig og faktisk utøvelse av det relevante yrket,
- m) «*faglig kvalifikasjon*» kvalifikasjon som bekreftes av et kvalifikasjonsbevis eller av yrkeserfaring,

¹ Det presiseres at begrepet «tiltak» også omfatter manglende handling.

- n) «lovregulert yrke» et yrke der utøvelsen, herunder bruken av en tittel eller en betegnelse, er omfattet av et krav om besittelse av bestemte yrkeskvalifikasjoner i henhold til et tiltak truffet av en part,
- o) «relevant myndighet» en myndighet eller et organ som er utpekt i henhold til et tiltak truffet av en part til å anerkjenne kvalifikasjoner og tillate utøvelse av et lovregulert yrke i en jurisdiksjon.

2.3.3 Mål og virkeområde

Målet og virkeområdet for kapittelet om gjensidig anerkjennelse av yrkeskvalifikasjoner følger av frihandelsavtalens artikkel 12.2. Bestemmelsen lyder som følger:

1. Dette kapittelet fastsetter en ramme for å legge til rette for en transparent og ensartet ordning for at partene skal kunne anerkjenne yrkeskvalifikasjoner. Dette kapittelet får anvendelse når
 - a) en yrkesutøver med en yrkeskvalifikasjon som er oppnådd i Det forente kongerike, inngir en søknad til en relevant myndighet i Island, Liechtenstein eller Norge om tillatelse til å få adgang til og å utøve et lovregulert yrke, eller
 - b) en yrkesutøver med en yrkeskvalifikasjon som er oppnådd i Island, Liechtenstein eller Norge, inngir en søknad til en relevant myndighet i Det forente kongerike om tillatelse til å få adgang til og å utøve et lovregulert yrke.
2. Det presiseres at dette kapittelet får anvendelse når yrket er lovregulert både i hjemmejurisdiksjonen og vertsjurisdiksjonen, og på samme måte når yrket bare er lovregulert i vertsjurisdiksjonen

2.3.4 Anerkjennelse av yrkeskvalifikasjoner

Prinsippene for anerkjennelse av yrkeskvalifikasjoner følger av frihandelsavtalens artikkel 12.3 Bestemmelsen lyder som følger:

1. Med forbehold for artikkel 12.5 (Vilkår for anerkjennelse) skal vertsjurisdiksjonens anerkjennelse av en yrkesutøvers yrkeskvalifikasjoner tillate yrkesutøveren adgang til og utøvelse av det lovregulerte yrket i denne jurisdiksjonen².
2. Ved anerkjennelse skal vertsjurisdiksjonen gi vedkommende yrkesutøver en behandling som ikke er mindre gunstig når det gjelder adgang til eller utøvelse av det lovregulerte yrket, enn den i tilsvarende situasjoner gir fysiske personer som har oppnådd sine kvalifikasjoner i vertsjurisdiksjonen.
3. Hver part skal vedta, når det er relevant, og opprettholde de nødvendige tiltakene som krever at relevante myndigheter oppretter eller driver en anerkjennelsesordning som er i samsvar med artikkel 12.5 (Vilkår for anerkjennelse) til 12.11 (Gebyrer).

² Partene er innforstått med at bestemmelsene i dette kapittelet ikke berører noen bestemmelser om markedsadgang eller bevegelsesfrihet for fysiske personer, og bare regulerer spørsmål om anerkjennelse av yrkeskvalifikasjoner. Partene er også innforstått med at dette kapittelet får anvendelse uten hensyn til de rettslige grunnlagene som retten til adgang til og utøvelse av det lovregulerte yrket i vertsparten bygger på.

4. *Tiltakene omhandlet i nr. 3 skal ha virkning for hver av partene fra det tidspunkt de andre partene mottar underretning om at partens interne krav for å iverksette dem er oppfylt. Hver part skal gjøre sitt beste for å ha iverksatt tiltakene nevnt i nr. 3 og gitt underretning om dette innen 24 måneder etter avtalens ikrafttredelsesdato. En part som ikke er i stand til å gi slik underretning i løpet av det nevnte tidsrommet, skal rapportere dette til underkomiteen for tjenester og investeringer.*

2.3.5 Vilkår for anerkjennelse av yrkeskvalifikasjoner

Vilkårene for anerkjennelse av yrkeskvalifikasjoner følger av frihandelsavtalens artikkel 12.5. Bestemmelsen lyder som følger:

1. *Dersom adgang til eller utøvelse av et lovregulert yrke i vertsjurisdiksjonen forutsetter besittelse av bestemte yrkeskvalifikasjoner, skal den relevante myndigheten anerkjenne yrkeskvalifikasjonene til en yrkesutøver som søker om anerkjennelse i vertsjurisdiksjonen og besitter tilsvarende yrkeskvalifikasjoner for samme yrke i hjemmejurisdiksjonen.³*
2. *En relevant myndighet kan bare nekte å anerkjenne yrkeskvalifikasjoner for samme yrke dersom vilkår 1, 2, 3 eller 4 er oppfylt.*
3. *Vilkår 1 er oppfylt når*
 - a) *det er en vesentlig forskjell mellom yrkesutøverens yrkeskvalifikasjoner og de grunnleggende kunnskapene eller ferdighetene som kreves for å utøve yrket i vertsjurisdiksjonen, og*
 - b) *yrkesutøveren unnlater eller nekter å avlegge en egnethetsprøve eller gjennomføre en prøveperiode i henhold til artikkel 12.6 (Utligningstiltak).*
4. *Vilkår 2 er oppfylt når*
 - a) *det lovregulerte yrket i vertsjurisdiksjonen omfatter en eller flere former for yrkesvirksomhet som omfatter fagområder som er vesentlig forskjellige fra dem som omfattes av yrkesutøverens yrkeskvalifikasjoner, og*
 - b) *yrkesutøveren unnlater eller nekter å avlegge en egnethetsprøve eller gjennomføre en prøveperiode i henhold til artikkel 12.6 (Utligningstiltak).*
5. *Vilkår 3 er oppfylt dersom kravet om at yrkesutøveren skal avlegge en egnethetsprøve eller gjennomføre en prøveperiode i henhold til artikkel 12.6 (Utligningstiltak), vil innebære å kreve at yrkesutøveren oppnår de yrkeskvalifikasjonene som kreves for å utøve det lovregulerte yrket i vertsjurisdiksjonen.*
6. *Vilkår 4 er oppfylt dersom adgang til og utøvelse av et lovregulert yrke av en fysisk person hvis yrkeskvalifikasjoner er oppnådd i vertsjurisdiksjonen, er omfattet av andre*

³Island, Liechtenstein og Norge bemerker at de i henhold til EØS-avtalen er forpliktet til å overholde minstekravene til utdanning for visse yrker som er harmonisert i EØS-avtalen. For disse formålene og for denne artikkelens formål vil Island, Liechtenstein og Norge bare anerkjenne en yrkesutøvers kvalifikasjoner dersom yrkesutøveren tilfredsstillende disse minstekravene til utdanning på tidspunktet for søkeren, eller gjennomfører utligningstiltak i samsvar med artikkel 12.6 (Utligningstiltak).

vilkår enn besittelse av bestemte yrkeskvalifikasjoner, og yrkesutøveren ikke oppfyller disse vilkårene.

Bestemmelsene om utligningstiltak følger av frihandelsavtalens artikkel 12.6. Bestemmelsen lyder som følger:

1. *En relevant myndighet kan kreve at en yrkesutøver avlegger en egnethetsprøve, standardisert eller på annen måte, eller at vedkommende gjennomfører en prøveperiode dersom
 - a) *det er en vesentlig forskjell mellom yrkesutøverens yrkeskvalifikasjoner og de grunnleggende kunnskapene eller ferdighetene som kreves for å utøve det lovregulerte yrket i vertsjurisdiksjonen, eller*
 - b) *det lovregulerte yrket i vertsjurisdiksjonen omfatter en eller flere former for yrkesvirksomhet som omfatter fagområder som er vesentlig forskjellige fra dem som omfattes av yrkesutøverens yrkeskvalifikasjoner.**
2. *Den relevante myndigheten kan beslutte om det skal brukes en prøveperiode eller en egnethetsprøve.*
3. *Relevante myndigheter oppfordres til å anvende utligningstiltak på en måte som står i forhold til den forskjellen de har som formål å avhjelpe.*
4. *I den grad det er mulig og på anmodning fra yrkesutøveren skal de relevante myndighetene skriftlig begrunne hvorfor de krever at yrkesutøveren skal gjennomføre utligningstiltak.*
5. *Dersom en relevant myndighet krever at yrkesutøveren skal avlegge en egnethetsprøve, skal hver part sikre at den relevante myndigheten avholder egnethetsprøver med en rimelig hyppighet og eventuelt minst en gang i året.*

Det følger videre av artikkel 12.9 at relevante myndigheter kan kreve at søker dokumenterer nødvendige språkkunnskaper. Bestemmelsen lyder:

Relevante myndigheter kan kreve at yrkesutøvere godtgjør at de besitter de språkkunnskapene som er nødvendige for å utøve det relevante yrket. Dersom det lovregulerte yrket har sammenheng med pasientsikkerhet, kan språkferdighetene kontrolleres. Alle språktester skal stå i rimelig forhold til virksomheten som skal utøves.

2.4 Gjeldende rett

2.4.1 Innledning

Vilkårene for autorisasjon, lisens og spesialistgodkjenning følger av lov 2. juli 1999 nr. 64 om helsepersonell mv (helsepersonelloven) §§ 48 a, 49 og 51 og forskrifter gitt i medhold av disse bestemmelsene. Søkere med yrkeskvalifikasjoner fra EØS og Sveits har rett til godkjenning etter EØS-reglene. Disse søknadene behandles etter reglene i EØS-forskriften (forskrift 8. oktober 2008 nr. 1130 om autorisasjon, lisens og spesialistgodkjenning for helsepersonell med yrkeskvalifikasjoner fra andre EØS-land eller fra Sveits), se punkt 2.4.3.

Søkere med yrkeskvalifikasjoner fra land utenfor EØS og Sveits, inkludert Storbritannia, regnes som tredjelandsutdannede. Søknad om autorisasjon fra tredjelandsutdannede behandles i utgangspunktet etter tilleggskravforskriften (forskrift 19. desember 2016 om tilleggskrav for autorisasjon for helsepersonell med yrkeskvalifikasjoner fra land utenfor EØS og Sveits), se punkt 2.4.5. For søkere med yrkeskvalifikasjoner fra Storbritannia er det imidlertid etter Storbritannias uttreden fra EU fastsatt en overgangsordning som omtales nærmere under punkt 2.4.4.

Lisens kan i samsvar med helsepersonelloven § 49 gis etter søknad for helsepersonell som ikke har rett til autorisasjon etter helsepersonelloven § 48 a med forskrifter.

Helsepersonelloven § 51 gir departementet hjemmel til å fastsette forskrifter om spesialistutdanning for helsepersonell og om etterutdanning for spesialister. Med hjemmelen i nevnte bestemmelse er det fastsatt forskrift 8. desember 2016 nr. 1482 om spesialistutdanning og spesialistgodkjenning for leger og tannleger (spesialistforskriften). Vilkårene for rett til konvertering av spesialistgodkjenning for leger følger av spesialistforskriften § 33.

Videre er det gitt forskrift 19. november 2019 nr. 2206 om spesialistgodkjenning for sykepleiere (spesialistgodkjenning for sykepleiere) er det fastsatt regler om spesialistgodkjenning i klinisk allmennsykepleie. Vilkårene for konvertering av spesialistgodkjenning i klinisk allmennsykepleie følger av forskriften §§ 4 og 5.

2.4.2 Helsepersonelloven §§ 48a, 49 og 51

Generelt om autorisasjonsordningen

En person som oppfyller nærmere bestemte krav til utdanning, praktisk tjeneste og alder, og som ikke er uegnet for yrket, har rett til autorisasjon etter helsepersonelloven § 48 a, jf. § 48 første ledd. Autorisasjon gir rett til å arbeide med og bruke den aktuelle yrkestittelen.

Det er Helsedirektoratet som innvilger autorisasjon etter søknad. Avslag og andre vedtak om autorisasjon kan påklages av helsepersonellet (søkeren). Klageinstansen er Statens helsepersonellnemnd. Nemnda kan prøve alle sider av saken, jf. helsepersonelloven §§ 53 og 68.

Autorisasjonsordningen i helsepersonelloven omfatter en rekke særskilt opplistede yrkesgrupper, jf. helsepersonelloven § 48 første ledd.

Autorisasjonsordningen skal bidra til at helsepersonell har nødvendige kvalifikasjoner til å inneha en bestemt yrkesrolle. Videre skal ordningen bidra til sikkerhet for pasientene og kvalitet i helse- og omsorgstjenesten, samt tillit til helse- og omsorgstjenesten og helsepersonell. I tillegg skal ordningen ivareta søkerens rettssikkerhet og behov for forutsigbarhet.

Autorisasjon (helsepersonelloven § 48 a)

Grunnvilkårene for å få autorisasjon er angitt i helsepersonelloven § 48 a:

«Rett til autorisasjon etter søknad har den som:

- a. har bestått eksamen i vedkommende fag ved norsk universitet, høyskole eller videregående opplæring,
- b. har bestått utenlandsk eksamen som er anerkjent etter avtale om gjensidig godkjenning etter § 52,
- c. har gjennomført utdanning og bestått utenlandsk eksamen som anerkjennes som jevngod med tilsvarende norsk utdanning og eksamen, eller
- d. har godtgjort å ha den nødvendige kyndighet ved bestått eksamen i helsefaglig utdanning, og tilleggsutdanning eller yrkeserfaring.

Søkeren må i tillegg

- a. være under 80 år,
- b. ikke være uegnet for yrket, og
- c. ha gjennomført praktisk tjeneste eller oppfylle tilleggskrav dersom dette er fastsatt i forskrift etter tredje ledd.»

Utenlandsutdannede har rett til autorisasjon dersom dette følger av folkerettslige forpliktelser, jf. helsepersonelloven § 48 a første ledd bokstav b og § 52. Slike avtaler er inngått med EU gjennom EØS-avtalen og med Storbritannia gjennom frihandelsavtalen, se punkt 2.4.3 og 2.4.4.

Utenlandsutdannede har også rett til autorisasjon dersom vedkommende har en utdanning og eksamen som er jevngod med norsk utdanning og eksamen. Kravet til jevngodhet innebærer at utdanningen må være på samme nivå som den norske utdanningen og ha et tilnærmet likt omfang. Videre bør den i det vesentlige ha teori og praksis som tilsvarer den norske utdanningen. Basalfag og sentrale emner må være dekket på en slik måte at omfanget ikke avviker vesentlig.

Det følger av bokstav d at søker har rett til autorisasjon dersom vedkommende har den nødvendige kyndighet ved bestått eksamen i helsefaglig utdanning, og tilleggsutdanning eller yrkeserfaring. Det er søkerens samlede kvalifikasjoner som skal vurderes opp mot kravene til det aktuelle yrket i Norge. Tilleggsutdanning og/eller yrkeserfaring kan veie opp for enkelte mangler i søkerens utdanning, slik at søkers samlede kvalifikasjoner bedømmes som jevn-gode.

Avslag på søknad om autorisasjon etter § 48 a første ledd bokstav c og d må begrunnes ved at direktoratet angir hva som er manglene i søkerens kvalifikasjoner. Søkeren vil da ha mulighet til å søke på nytt etter å ha tilegnet seg disse kvalifikasjonene for eksempel ved yrkeserfaring eller tilleggsutdanning.

Lisens (helsepersonelloven § 49)

Helsepersonell som ikke har rett til autorisasjon kan innvilges lisens etter helsepersonelloven § 49. Lisens er en offentlig godkjenning og gir rett til yrkesutøvelse og å bruke yrkestittelen, men innenfor angitte begrensninger. Lisens vil være aktuelt for helsepersonell som anbefales

å gjennomføre kvalifiseringstiltak, for eksempel en prøveperiode, for senere å kunne oppnå rett til autorisasjon.

Lisens kan bare gis til helsepersonell som er skikket ut fra lisensens art og omfang. Lisens kan også gis til helsepersonell med utenlandsk eksamen som er anerkjent etter avtale om gjensidig godkjenning etter § 52. Lisens kan begrenses i tid, til en bestemt stilling, til visse typer helsehjelp eller på annen måte.

Lisens kan gis til alle yrkesgrupper som er opplistet i § 48. Lisens kan gis til helsepersonell med utdanning fra Norge, et annet EØS-land eller tredjeland.

Det er Helsedirektoratet som innvilger lisens etter søknad. Avslag og andre vedtak om lisens kan påklages av helsepersonellet (søkeren). Klageinstansen er Statens helsepersonellnemnd. Nemnda kan prøve alle sider av saken, jf. helsepersonelloven §§ 53 og 68.

Spesialistutdanning (helsepersonelloven § 51)

Helsepersonelloven § 51 gir departementet hjemmel til å fastsette forskrifter om spesialistutdanning for helsepersonell og om etterutdanning for spesialister. Med hjemmelen i nevnte bestemmelse er det fastsatt forskrift 8. desember 2016 nr. 1482 om spesialistutdanning og spesialistgodkjenning for leger og tannleger (spesialistforskriften). Videre er det i forskrift 19. november 2019 nr. 2206 om spesialistgodkjenning for sykepleiere (spesialistgodkjenning for sykepleiere) fastsatt regler om spesialistgodkjenning i klinisk allmennsykepleie.

I spesialistforskrift § 33 er det fastsatt regler for konvertering av spesialistutdanning for leger fra andre land. Det følger av § 33 første ledd at lege med norsk autorisasjon og utenlandsk spesialistgodkjenning som er anerkjent etter avtale om gjensidig godkjenning, jf. helsepersonelloven § 52, har etter søknad rett til spesialistgodkjenning i henhold til avtalen.

Videre følger det av § 33 andre ledd at lege med spesialistgodkjenning eller godkjenning som allmennpraktiserende lege fra et annet EØS-land eller Sveits, behandles etter reglene i EØS-forskriften. Leger som allerede har godkjenning som allmennpraktiserende lege etter EØS-forskrift § 10, skal regnes som og har rett til å bruke tittelen spesialist i allmenntidning.

I forskrift om spesialistgodkjenning for sykepleiere § 4 er det fastsatt særskilte regler for konvertering av spesialistutdanning fra andre EØS-land og Sveits. Det følger av nevnte bestemmelse at søknad fra sykepleier med norsk autorisasjon og utdanning i avansert klinisk allmennsykepleie fra en annen EØS-stat eller Sveits, behandles etter reglene i EØS-forskriften.

Videre følger det av forskrift om spesialistgodkjenning for sykepleiere § 5 at sykepleier med norsk autorisasjon og utdanning som avansert klinisk allmennsykepleier fra land utenfor EØS eller Sveits, kan søke Helsedirektoratet om spesialistgodkjenning. Søkeren kan få godkjenning dersom utdanningen anerkjennes som jevn god med den norske utdanningen eller dersom søkeren godtgjør å ha den nødvendige kyndighet ved tilleggsutdanning eller yrkeserfaring i tillegg til utdanningen.

2.4.3 Yrkeskvalifikasjoner fra EØS-området

Norge har etter EØS-avtalen plikt til å godkjenne yrkeskvalifikasjoner som er ervervet i andre EU/EØS-stater, jf. EØS-avtalens artikkel 28 om fri bevegelighet for arbeidstakere og artikkel 31 om etableringsrett. EUs yrkeskvalifikasjonsdirektiv har særlige regler om yrkesgodkjenning.

EUs yrkeskvalifikasjonsdirektiv

Yrkeskvalifikasjonsdirektivet (direktiv 2005/36/EF) gir yrkesutøvere som har rett til å utøve et lovregulert yrke i en annen EØS-stat, rett til å få anerkjent sine yrkesmessige kvalifikasjoner og til å utøve det samme yrket i Norge. Yrkesutøvere med kvalifikasjoner fra andre EØS-stater skal ha samme tilgang til yrkesutøvelse som de med norske kvalifikasjonsbevis (jf. artikkel 4).

Direktivet har regler om automatisk godkjenning av kvalifikasjonene til enkelte helsepersonellgrupper. Dette gjelder leger, sykepleiere, tannleger, jordmødre og provisor-farmasøyer, samt enkelte lege- og tannlegespesialiteter. Dette er yrker der direktivet stiller minstekrav til utdanningen (harmoniserte utdanninger). Disse yrkesgruppene har rett til automatisk godkjenning dersom søkeren kan fremlegge kvalifikasjonsbevis fra utdanningslandet som nevnt i vedlegg V, jf. artikkel 21.

Når det gjelder andre lovregulerte yrker er det også regler om anerkjennelse av kvalifikasjoner. Direktivet stiller imidlertid ikke minstekrav til utdanningen for disse yrkene. Eksempler på slike yrker i Norge er helsefagarbeider, psykolog, radiograf, tannpleier og vernepleier. Denne generelle ordningen for godkjenning er regulert i direktivet artikkel 10 flg. Dersom det er vesentlige forskjeller i søkerens utdanning sammenliknet med kravene til yrket i Norge, kan søkeren pålegges å gjennomføre en prøvetid eller en egnethetstest, jf. direktivet artikkel 14.

Det er en forutsetning at søkeren er fullt kvalifisert i utdanningslandet til å utøve det samme yrket som det søkes godkjenning for i Norge.

EØS-forskriften

Yrkeskvalifikasjonsdirektivet er for helseyrkene gjennomført i norsk rett gjennom EØS-forskriften. Helsedirektoratet gir godkjenning etter forskriften i form av autorisasjon, lisens eller spesialistgodkjenning.

Forskriftens kapittel 2 §§ 5 flg. har regler om autorisasjon, lisens og spesialistgodkjenning ved harmoniserte utdanninger (leger, tannleger, sykepleiere mv). Disse bestemmelsene gir rett til automatisk godkjenning på grunnlag av kvalifikasjonsbevis.

Forskriftens kapittel 3 har regler om autorisasjon, lisens og spesialistgodkjenning for yrker der direktivet ikke fastsetter minstekrav til utdanningen (den generelle ordningen). I § 13 listes de aktuelle yrkene opp (optiker, psykolog, fysioterapeut, helsefagarbeider mv.).

Søkere har rett til autorisasjon dersom de legger frem et kvalifikasjonsbevis som gir rett til å utøve et av disse yrkene i utdanningsstaten.

Helsedirektoratet kan kreve at søkeren gjennomgår en prøveperiode eller består en egnethetsprøve, jf. § 15. Slike utlikningstiltak kan bare kreves dersom søkerens utdanning eller yrke er vesentlig forskjellig fra den norske utdanningen eller yrket, jf. første ledd bokstav a og b.

Godkjenning etter generell ordning forutsetter med andre ord en sammenlikning av søkerens kvalifikasjoner opp mot kravene til det norske yrket. Vurderingen er sammenfallende med de vurderingene som gjøres etter helsepersonelloven § 48 a første ledd bokstav d om nødvendig kyndighet. Vedtaket må begrunnes ved at direktoratet angir hva som er forskjellene.

Prøveperioden skal være under veiledning og maksimum tre år. Søkere kan tildeles lisens for å arbeide under prøveperioden, se punkt 2.4.2.

Formålet med utlikningstiltaket er å sikre at søkeren til tross for forskjellene i utdanning og yrkeserfaring, har oppnådd tilstrekkelige kvalifikasjoner til å utøve yrket i Norge. Utlikningstiltaket skal rette seg inn mot den konkrete søkerens mangler, etter en samlet helhetsvurdering av søkers yrkeserfaring, realkompetanse, formell utdanning (lengde) og livslang læring.

Etter direktivet skal søkerne kunne velge mellom prøveperiode eller egnethetstest. Norske myndigheter har som hovedregel tilbudt prøveperiode som utlikningstiltak.

Godkjenning etter primærretten

EFTA-domstolen har den 25. mars 2021 i sakene E-3/20 og E-4/20 uttalt at EØS-utdannede søkere som ikke har rett til godkjenning etter yrkeskvalifikasjonsdirektivet, skal vurderes etter primærretten (EØS-avtalens artikkel 28 om fri bevegelighet for arbeidstakere og artikkel 31 om fri etableringsrett).

Det følger av uttalelsene at dette gjelder de som har et bevis for en fullført utdanning. Godkjenningsmyndighetene skal da vurdere søkerens utenlandske diplomer, vitnemål, tilleggsutdanning, yrkeserfaring mv. og de yrkeskvalifikasjonene disse representerer. Formålet er å vurdere om disse er jevn gode med de yrkeskvalifikasjonene som kreves for det aktuelle yrket i Norge.

Denne vurderingen samsvarer med den vurderingen som Helsedirektoratet gjør etter helsepersonelloven § 48 a første ledd bokstav c og d.

2.4.4 Yrkeskvalifikasjoner fra Storbritannia (overgangsordning)

I forbindelse med at Storbritannia gikk ut av EU, ble det fastsatt en overgangsbestemmelse i EØS-forskriften § 2 andre ledd. Denne bestemmelsen gir søkere med utdanning fra Storbritannia rett til godkjenning etter forskriftens kapittel 2 og 3.

Det følger av § 2 andre ledd at EØS-forskriftens regler om autorisasjon, lisens eller spesialistgodkjenning gjelder ut 2029 for personer som var under utdanning i Storbritannia 31. desember 2019. Dette gjelder både yrker som er omfattet av ordningen med automatisk godkjenning, og godkjenning etter generell ordning for andre yrker. Dette betyr at søkere som hadde påbegynt utdanningen sin da Storbritannia gikk ut av EU, har rett til godkjenning i samsvar med EØS-reglene.

Etter at Storbritannia gikk ut av EU, er enkelte av reglene i den nevnte forskriften ikke direkte anvendelige for søkere som har utdanningen sin derfra. Bestemmelsene gjelder derfor «tilsvarende». Anvendelsen av reglene må tilpasses den aktuelle situasjonen. Dette er aktuelt for eksempel dersom det er en utdanning i Storbritannia som ikke lenger er i samsvar med direktivets minstekrav til utdanninger som er omfattet av ordningen med automatisk godkjenning. Helsedirektoratet vil heller ikke kunne anvende det elektroniske informasjonssystemet for det indre markedet - IMI for å få informasjon om utdanning, regler osv. i Storbritannia, men må ta direkte kontakt med relevante britiske myndigheter.

2.4.5 Yrkeskvalifikasjoner fra tredjeland

Autorisasjonsprosessen for helsepersonell som har yrkeskvalifikasjoner fra tredjeland er delt inn i to trinn: først en vurdering av jevngodhet/nødvendig kyndighet og deretter et løp hvor søkeren må oppfylle tilleggskrav.

Søkeren må for det første ha gjennomført utdanning og bestått utenlandsk eksamen som anerkjennes som jevngod med tilsvarende norsk utdanning og eksamen, eller har godtgjort å ha nødvendig kyndighet, jf. helsepersonelloven § 48 a første ledd bokstav c og d, se punkt 2.4.2.

For det andre stiller tilleggskravforskriften særlige krav for autorisasjon av søkere med yrkeskvalifikasjoner fra tredjeland. Forskriftens formål er å bidra til at helsepersonell som er utdannet i land utenfor EØS og Sveits har nødvendige kvalifikasjoner og kunnskaper for å få norsk autorisasjon. Forskriften gjelder for søkere som har yrkeskvalifikasjoner fra land utenfor EØS og Sveits. Forskriften gjelder dermed også søkere med yrkeskvalifikasjoner fra Storbritannia, som ikke har rett til godkjenning etter overgangsordningen i EØS-forskriften (se punkt 2.4.4).

Søkeren må etter tilleggskravforskriften §§ 3 til 6 oppfylle følgende tilleggskrav for å få norsk autorisasjon:

- språkprøve (gjelder alle helsepersonellgrupper)
- fagprøve (gjelder lege, tannlege og sykepleier)
- kurs i nasjonale fag (gjelder alle helsepersonellgrupper)
- kurs i legemiddelhåndtering (gjelder lege, tannlege, farmasøyt og sykepleier)

Språkkravet er i § 3 nærmere angitt som bestått språkprøve i norsk som tilsvarer Europarådets nivåskala for språk (CEFR) B2. Kravet om bestått språkprøve gjelder ikke hvis søkeren legger frem dokumentasjon på tilsvarende kunnskaper og ferdigheter i norsk, svensk eller dansk, jf. § 3 andre ledd.

Det følger av forskriften § 7 første ledd at Helsedirektoratet fastsetter innholdet i kurs og prøver etter §§ 4 til 6. Fagprøver må utarbeides spesifikt for de aktuelle helsepersonellgruppene. I forskriften § 4 er fagprøve definert, men det nærmere innholdet i fagprøven følger ikke av bestemmelsen. Bestemmelsene i §§ 5 og 6 om kurs i nasjonale fag og legemiddelhåndtering setter rammer for innholdet i kursene. I forbindelse med inngåelse av avtale med leverandører av fagprøver, kurs i nasjonale fag og i legemiddelhåndtering utarbeider

Helsedirektoratet kravspesifikasjoner. Slike kravspesifikasjoner vil angi det nærmere innholdet i og omfanget av de nevnte kursene og prøvene.

Etter forskriften § 7 andre ledd kan Helsedirektoratet fritta fra tilleggskrav dersom søkeren har gjennomført kvalifiseringstiltak som oppfyller kravene til innhold fastsatt etter første ledd.

3 Departementets vurderinger og forslag

Helse- og omsorgsdepartementet foreslår i dette høringsnotatet en ny forskrift om autorisasjon, lisens og spesialistgodkjenning for helsepersonell med yrkeskvalifikasjoner fra Storbritannia.

3.1 Behov for forskrifter

Som det fremgår av punkt 2.4, har vi allerede ulike ordninger for godkjenning av yrkeskvalifikasjoner ervervet i andre land.

EØS-forskriften gjelder for søkere med yrkeskvalifikasjoner fra EØS-land og Sveits. EØS-forskriftens regler er ikke fullt ut i samsvar med frihandelsavtalens krav.

Overgangsreglene i EØS-forskriften ville uansett ikke gi noen tilfredsstillende løsning på sikt. Departementet vil særlig peke på at reglene om automatisk godkjenning ikke kan anvendes fordi Storbritannia ikke lenger er forpliktet til å oppfylle minstekravene i yrkeskvalifikasjonsdirektivet og ikke har meldt inn hvilke kvalifikasjonsbevis som kreves etter vedlegget. Godkjenningsmyndighetene kan heller ikke anvende IMI for å få informasjon fra britiske myndigheter.

Helsepersonelloven § 48 a om jevngod utdanning eller nødvendig kyndighet, og tilleggskrav-forskriften, gjelder for helsepersonell med yrkeskvalifikasjoner i tredjeland. Disse reglene vil i utgangspunktet gjelde også for søkere med yrkeskvalifikasjoner fra Storbritannia, som må regnes som tredjelandssøkere etter uttredelsen fra EU. Det følger av de nevnte reglene at søknad om autorisasjon skal avslås dersom søker ikke har jevngode yrkeskvalifikasjoner. Videre pålegger forskriften søkeren visse tilleggskrav som ikke vil være i samsvar med avtalen, blant annet stilles det krav om nasjonale fag for alle helsepersonellgrupper og fagprøve for enkelte helsepersonellgrupper. Kravet til fagprøve gjelder selv om søker anses å ha jevngode yrkeskvalifikasjoner. Det følger imidlertid av avtalen at utligningstiltak kun kan kreves i de tilfellene hvor det foreligger en vesentlig forskjell mellom søkerens kvalifikasjoner og de kvalifikasjonene som kreves for tilsvarende yrke i Norge.

Søkere med yrkeskvalifikasjoner fra Storbritannia vil kunne påberope seg avtalen direkte med hjemmel i helsepersonelloven § 48 a første ledd bokstav b og § 52 første ledd om internasjonale avtaler. Frihandelsavtalen artikkel 12.4 synes å forutsette at landene iverksetter enkelte tiltak før avtalen gjøres gjeldende. Slike tiltak vil være å gjennomføre avtalens bestemmelser i nasjonalt regelverk og etablere nødvendige systemer for godkjenning i samsvar med avtalen. Å anvende avtalen direkte ved behandlingen av søknader vil også kunne reise en rekke spørsmål om hvordan bestemmelsene er å forstå. Avtalen inneholder også en rekke bestemmelser som retter seg mot myndighetene og som ikke er relevante for søkere. Dette taler for en kortere og enklere forskrift som fastsetter søkerens rettigheter.

Tilpassede norske regler vil gi helsepersonell som har utdannet seg eller ønsker å utdanne seg i Storbritannia, større forutsigbarhet. Helsedirektoratet vil få tydeligere regler å forholde seg til. Dette vil bidra til enklere saksbehandling og mer likebehandling.

Departementet mener på denne bakgrunn at det er behov for en egen forskrift om godkjenning for helsepersonell med yrkeskvalifikasjoner fra Storbritannia. Frihandelsavtalen kapittel 12 vil være et viktig moment i fortolkningen av forskriften og supplere forskriften når det gjelder kravene til Helsedirektoratets saksbehandling.

3.2 Ny godkjenningsordning

Avtalen angir noen krav til hvordan godkjenningsordningen skal være. Som hovedregel skal søkere med tilsvarende yrkeskvalifikasjoner for samme yrke, ha rett til godkjenning i Norge. Godkjenningen baseres på en sammenlikning av søkerens yrkeskvalifikasjoner og kvalifikasjonskravene til yrket i Norge. Dersom søkeren har vesentlige mangler i yrkeskvalifikasjonene sammenliknet med de norske kravene, kan søkeren pålegges utlikningstiltak.

Innholdet i kravene til anerkjennelse av yrkeskvalifikasjoner i avtalen ligger dermed ganske tett opp mot den generelle ordningen etter EØS-reglene og ordningen etter helsepersonelloven § 48 a første ledd bokstav d om nødvendig kyndighet. Dette er imidlertid en annen avtale og ordlyden avviker fra ordlyden i yrkeskvalifikasjonsdirektivet. Det er derfor en mulighet at man ved tolkningen i enkelte konkrete tilfeller ville kunne komme et noe annet resultat enn hva tilfellet er under forskriften som gjennomfører yrkeskvalifikasjonsdirektivet på helseområdet.

Som nevnt i punkt 2.4.5 er det fastsatt en forskrift som pålegger søkere med yrkeskvalifikasjoner fra tredjeland tilleggskrav. Tilleggskravforskriften gjelder ikke for søkere som i dag har rett til godkjenning etter overgangsordningen i EØS-forskriften § 2 andre ledd. Tilleggskravforskriften legger til grunn at søker i utgangspunktet må ha jevn god utdanning eller nødvendig kyndighet for å få autorisasjon. I tillegg må alle gjennomføre kurs i nasjonale fag. For enkelte helsepersonellgrupper stilles det i tillegg krav til fagprøve og krav til legemiddelhåndtering. De nevnte tilleggskravene vil etter departementets vurdering ikke være i samsvar med avtalens krav til den norske godkjenningsordningen for søkere med yrkeskvalifikasjoner fra Storbritannia. Disse kravene kan dermed ikke komme til anvendelse for søkere som har rett til godkjenning etter den nye forskriften. Departementet mener at det bør presiseres i tilleggskravforskriften at den ikke gjelder for søkere med yrkeskvalifikasjoner fra Storbritannia.

Dette betyr at ingen av de gjeldende ordningene kan anvendes helt tilsvarende for søkere fra Storbritannia. Det er likevel ikke hensiktsmessig å lage en ny godkjenningsordning som er helt annerledes enn de gjeldende. For Helsedirektoratet som godkjenningsmyndighet vil det være unødig krevende. Den nye forskriften bør derfor, innenfor rammene av avtalen, ligge så tett som mulig opp mot gjeldende ordninger når det gjelder terminologi, vurderingstema og saksbehandlingsregler.

Departementet legger til grunn at avtalen ikke er til hinder for at Norge gir søkere med yrkeskvalifikasjoner fra Storbritannia bedre rettigheter enn det som følger av avtalen. Vi har derfor adgang til å fastsette forskrifter som gir søkere med yrkeskvalifikasjoner fra Storbritannia bedre rettigheter enn det som følger av avtalen, for eksempel færre eller mindre vidtrekkende unntak fra retten til godkjenning enn det avtalen åpner for.

3.3 Rett til godkjenning

Departementet mener at avtalen åpner for at godkjenningsordningen for søkere med yrkeskvalifikasjoner fra Storbritannia kan legges nært opp mot det som i dag gjelder for søkere med yrkeskvalifikasjoner fra tredjeland og EØS-området som ikke har rett til godkjenning etter direktivet (se punkt 2.4.5 og 2.4.3). Dette betyr at det skal foretas en vurdering av søkerens kvalifikasjoner opp mot kvalifikasjonskravene i Norge.

Etter artikkel 12.5 nr. 1 i frihandelsavtalen skal retten til godkjenning gjelde for søkere som «besitter tilsvarende yrkeskvalifikasjoner for samme yrke i hjemmejurisdiksjonen». Det er et spørsmål om avtalen skal tolkes slik at den er avgrenset til søkere som er kvalifisert til å utøve samme yrke i Storbritannia. Et vurderingstema vil da være kvalifikasjonskravene for yrkesutøvelsen i Storbritannia. Dette er ordningen etter yrkeskvalifikasjonsdirektivet, der retten til godkjenning er betinget av at søkeren har fulle yrkesrettigheter i utdanningslandet. Departementet mener at øvrige bestemmelser i avtalen ikke gir holdepunkter for at det er nødvendig å innfortolke en slik begrensning og vurderingstema. En slik begrensning vil også bety at forskriften vil gi svakere rettigheter til denne gruppen søkere enn det som gjelder for andre tredjelandsutdannede. Etter departementets vurdering er det derfor ikke ønskelig å legge inn en slik begrensning.

Departementet foreslår å forskriftsfeste en hovedregel om at søkeren må godtgjøre å ha den nødvendige kyndighet ved bestått eksamen i helsefaglig utdanning, og tilleggsutdanning eller yrkeserfaring, se forslag til forskrift § 4 andre ledd. Dette er samme formulering som står i helsepersonelloven § 48 a første ledd bokstav d. Departementet foreslår ikke å forskriftsfeste kravene til søkerens dokumentasjon. Her kan direktoratets praksis etter helsepersonelloven § 48 første ledd bokstav c og d legges til grunn.

Etter fast forvaltningspraksis fortolkes helsepersonelloven § 48 a første ledd bokstav d slik at kvalifikasjonene ikke må være helt like, men at det heller ikke skal være vesentlige forskjeller (se punkt 2.4.2). Dersom Helsedirektoratet finner at forskjellene er vesentlige, skal det fattes vedtak om utlikningstiltak (se forslag til forskrift § 5 og punkt 3.4).

Departementet foreslår at det forskriftsfestes at helsepersonell som får autorisasjon, lisens eller spesialistgodkjenning etter forskriften, har rett til å utøve yrket på samme vilkår som helsepersonell med tilsvarende godkjenning i Norge (jf. artikkel 12.4 nr. 1), se forslaget til forskrift § 3.

3.4 Utlikningstiltak

Etter avtalen artikkel 12.6, se punkt 2.3.5 kan godkjenningsmyndigheten bestemme at en søker gjennomfører utlikningstiltak i form av en prøveperiode eller en egnethetsprøve.

3.4.1 Vilkår for å pålegge

Utlikningstiltak kan ifølge avtalen artikkel 12.6 nr. 1 pålegges dersom det er en vesentlig forskjell mellom yrkesutøverens yrkeskvalifikasjoner og de grunnleggende kunnskapene eller ferdighetene som kreves for å utøve det lovregulerte yrket i vertsjurisdiksjonen, eller det lovregulerte yrket i vertsjurisdiksjonen omfatter en eller flere former for yrkesvirksomhet som omfatter fagområder som er vesentlig forskjellige fra dem som omfattes av yrkesutøverens yrkeskvalifikasjoner.

Adgangen til å pålegge utlikningstiltak for EØS-utdannede etter generell ordning er regulert i EØS-forskriften § 14. Det står der at utlikningstiltak kan pålegges dersom søkerens utdanning er vesentlig forskjellig fra den utdanningen som gis for det aktuelle yrket i Norge, eller dersom det aktuelle yrket i Norge omfatter lovregulerte yrkesaktiviteter som ikke inngår i en sammenlignbar form i det tilsvarende yrket i utdanningsstaten og det i Norge kreves en særskilt utdanning som er vesentlig forskjellig fra søkerens utdanning.

Selv om vilkårene i avtalen artikkel 12.6 nr. 1 og i EØS-forskriften § 14 er formulert ulikt, gir de i realiteten anvisning på de samme to alternative vurderingstemaene: a) om det er en vesentlig forskjell mellom søkerens yrkeskvalifikasjoner og de kvalifikasjonene som kreves for å utøve yrket, eller b) om yrket det søkes om er vesentlig forskjellig fra det yrket søkeren er kvalifisert til. Det kan likevel ikke utelukkes at en konkret fortolkning i enkelte tilfeller vil kunne føre til ulike resultater. Departementet vil også bemerke at ordlyden i EØS-forskriften § 14 ligger tett opp til bestemmelsene i yrkeskvalifikasjonsdirektivet og skal tolkes i samsvar med de generelle prinsippene i EØS-retten og avgjørelser fattet av EU/EFTA-domstolen. Dette er ikke tilfellet når det gjelder bestemmelsene i kapittel 12 i frihandelsavtalen. Vilkårene i den nye forskriften bør etter departementets syn derfor ikke forskriftsfestes med samme ordlyd som følger av EØS-forskriften.

I lys av dette foreslår departementet å forskriftsfeste at søkeren må fullføre utlikningstiltak etter denne paragrafen dersom det er en vesentlig forskjell mellom søkerens yrkeskvalifikasjoner og de kvalifikasjonene som kreves for å utøve yrket, eller dersom yrket omfatter fagområder som er vesentlig forskjellige fra det søkeren er kvalifisert til, se forslaget til forskrift § 5 første ledd. Vilkårene skal tolkes i lys av avtalens artikkel 12.6 nr. 1 og vil for de fleste praktiske formål være sammenfallende med vilkårene etter EØS-forskriften § 14 første ledd bokstav a og b.

3.4.2 Prøveperiode eller egnethetsprøve

Alternative utlikningstiltak er prøveperiode eller egnethetstest. Det følger av avtalen artikkel 12.6 nr. 2 at det kan overlates til godkjenningsmyndighetene å velge mellom prøveperiode og egnethetstest. Søkeren har dermed ikke en rett til å kunne velge mellom de ulike typene tiltak.

Departementet foreslår derfor å forskriftsfeste at Helsedirektoratet kan kreve at en søker gjennomgår enten en prøveperiode eller består en egnethetsprøve, se forslaget til forskrift § 5.

Departementet legger til grunn at det, slik Helsedirektoratets praksis er etter generell ordning i EØS-forskriften, vil være mest praktisk å pålegge en prøveperiode. Med prøveperiode menes ifølge avtalen artikkel 12.6 nr. 1 bokstav a, «en periode med praksis under tilsyn, som er gjenstand for vurdering og eventuelt ledsaget av tilleggsutdanning i et lovregulert yrke i

vertsjurisdiksjonen under ansvar av en kvalifisert utøver av dette yrket». I EØS-forskriften § 15 tredje ledd er det gitt følgende definisjon av prøveperiode:

Med prøveperiode menes utøvelse av et lovregulert yrke under tilsyn av en kvalifisert utøver av dette yrket. Perioden med praksis under tilsyn skal underlegges en vurdering. En slik tilsynsperiode suppleres eventuelt med ytterligere utdanning.

Departementet mener denne definisjon er i innhold lik definisjonen i avtalen artikkel 12.6 nr. 1 bokstav a, men språklig lettere tilgjengelig. Departementet foreslår derfor å forskriftsfeste en definisjon tilsvarende EØS-forskriften § 15 tredje ledd.

Med egnethetsprøve menes ifølge avtalen artikkel 12. 6 nr. 1 bokstav b, «en prøve avgrenset til yrkesutøvernes faglige kunnskaper som gjennomføres av relevante myndigheter i vertsjurisdiksjonen med sikte på å vurdere yrkesutøverens evne til å utøve et lovregulert yrke i denne jurisdiksjonen». I EØS-forskriften § 15 fjerde ledd står det at med egnethetsprøve «menes en prøve av søkers faglige kunnskaper for å vurdere søkerens evne til å utøve lovregulert yrke». Departementet mener definisjonen i EØS-forskriften i innhold er lik definisjonen i avtalen artikkel 12.6 nr. 1 b og foreslår derfor denne definisjonen tas inn i forslaget til forskrift om autorisasjon, lisens og spesialistgodkjenning for helsepersonell med yrkeskvalifikasjoner fra Storbritannia.

Etter avtalen artikkel 12.6 nr. 3 skal utlikningstiltak stå «i forhold til den forskjellen de har som formål å avhjelpe». Dette må også ses i lys av artikkel 12.5 som sier at søkeren ikke har rett til godkjenning dersom utlikningstiltak vil innebære at søkeren må gjennomføre en yrkesutdanning som tilsvarer den norske utdanningen for det aktuelle yrket. Dette betyr at tiltaket skal være egnet til å vurdere søkerens yrkeskvalifikasjoner eller til å avhjelpe mangler i søkerens yrkeskvalifikasjoner. For eksempel må det kreves at praksis under en prøveperiode knyttes til de faglige områdene der søkeren ikke har dokumentert tilstrekkelige kvalifikasjoner. Det betyr også at tiltaket ikke skal være mer omfattende enn det som er nødvendig. For eksempel skal praksis under prøveperioden kun knyttes til fagområder som er en vesentlig forutsetning for utøvelse av det aktuelle yrket.

EØS-reglene har satt tre år som lengste mulige prøvetid som kan fastsettes. Frihandelsavtalen setter derimot ikke noe tak på hvor lang prøveperioden kan være. Departementet foreslår derfor heller ikke noe tak i forskriften, men legger til grunn at prøvetid normalt vil være på inntil tre år.

3.5 Språkkrav

Etter avtalen artikkel 12.9 kan det stilles krav til søkerens språkkunnskaper. Det kan kreves at søkere godtgjør at de har de språkkunnskapene som er nødvendige for å utøve yrket. Dersom det lovregulerte yrket har sammenheng med pasientsikkerhet, kan språkferdighetene kontrolleres. Alle språktester skal stå i rimelig forhold til virksomheten som skal utøves.

I EØS-forskriften er § 24 er krav til språkferdigheter ikke formulert som et vilkår for å få godkjenning. I første ledd står det at helsepersonell som får autorisasjon, lisens og spesialistgodkjenning «skal inneha de språkkunnskaper som er nødvendige for en forsvarlig yrkes-

utøvelse». Ansvar for at språkferdighetene er tilstrekkelige, er imidlertid lagt på arbeidsgiveren og helsepersonellet selv, jf. andre ledd der det står:

Arbeidsgiveren og helsepersonellet skal påse at språkkunnskapene er tilstrekkelige. Det samme gjelder for kommuner og regionale helseforetak når de inngår avtaler med privatpraktiserende helsepersonell om å yte tjenester på deres vegne.

Bakgrunnen for reglene i EØS-forskriften er at godkjenningen etter EØS-reglene kun gjelder yrkeskvalifikasjoner og ikke nærmere vilkår for yrkesutøvelsen. Søkere skal uansett ha rett til godkjenning, dvs. autorisasjon, lisens eller spesialistgodkjenning i norsk kontekst, ut fra sine yrkeskvalifikasjoner. Eventuelle språkkrav må vurderes ut fra den enkeltes yrke og arbeidsoppgaver.

Det er ikke tilsvarende begrensninger i adgangen til å stille språkkrav for søkere med yrkeskvalifikasjoner fra tredjeland. Tilleggskravforskriften § 3 fastsetter konkrete språkkrav for tredjelandsutdannede:

Bestått språkprøve er et vilkår for å få rett til autorisasjon for alle helsepersonell-grupper etter helsepersonelloven § 48 første ledd. Med språkprøve menes prøve i norsk språk og kommunikasjon (norsk språkprøve) som tilsvarende Europarådets nivåskala for språk (CEFR) B2.

Kravet om bestått språkprøve gjelder ikke hvis søkeren legger frem dokumentasjon på tilsvarende kunnskaper og ferdigheter i norsk, svensk eller dansk.

Arbeidsgiver må videre vurdere konkret om det er behov for ytterligere krav til språkkunnskaper knyttet til den enkelte stilling.

God kommunikasjon med pasienter og annet helsepersonell er viktig for at helsepersonell skal kunne ivareta sine arbeidsoppgaver på en forsvarlig måte. Språkkunnskaper er dermed viktig for å ivareta pasientsikkerheten. Etter departementets vurdering åpner avtalens artikkel 12.9 for at det kan stilles nødvendige språkkrav. Departementet mener at de kravene som er satt for søkere med yrkeskvalifikasjoner fra tredjeland er nødvendig. Etter departementets vurdering foreligger det ikke grunn til å ha andre regler for søkere med yrkeskvalifikasjoner fra Storbritannia enn for andre tredjelandsøkere.

Departementet foreslår derfor å forskriftsfeste et språkkrav tilsvarende § 3 i tilleggskravforskriften, se forslaget til forskrift § 6.

3.6 Unntak fra retten til godkjenning

Etter avtalen artikkel 12.5 nr. 3 til 6 kan det bare gjøres unntak fra retten til godkjenning dersom det er en vesentlig forskjell mellom yrkesutøverens yrkeskvalifikasjoner og de grunnleggende kunnskapene eller ferdighetene som kreves for å utøve yrket i søkerlandet, jf. artikkel 12.5 nr. 3 eller det lovregulerte yrket i søkerlandet omfatter fagområder som er vesentlig forskjellige fra fagområder som omfattes av søkers yrkeskvalifikasjoner, jf. artikkel 12.5 nr.4 og yrkesutøveren unnlater eller nekter å avlegge en egnethetsprøve eller gjennomføre en prøveperiode.

Det er videre adgang til å nekte godkjenning dersom kravet til utlikningstiltak vil innebære at yrkesutøveren må oppnå de yrkeskvalifikasjonene som kreves for å utøve yrket, for eksempel at søkeren må ta hele utdanningen i søkerlandet, jf. artikkel 12.5 nr. 5. Adgangen til å nekte godkjenning foreligger også dersom det i søkerlandet stilles andre vilkår enn besittelse av bestemte yrkeskvalifikasjoner for utøvelse av yrket, og søkeren ikke oppfyller disse vilkårene. Et eksempel på dette er kravene som stillet i helsepersonelloven § 48 a andre ledd til at søker må være under 80 år og ikke uegnet for yrket.

Departementet vil bemerke at artikkel 12.5 åpner for at søkerlandet kan nekte godkjenning i de nevnte tilfellene, men er ikke forpliktet til å nekte godkjenning i disse tilfellene. Norge kan derfor velge å gi søkere med yrkeskvalifikasjoner fra Storbritannia godkjenning, selv om det etter avtalen ville foreligge en adgang til å nekte å gi godkjenning.

Norge vil imidlertid ikke ha adgang til å nekte godkjenning i andre tilfeller enn det som følger av avtalen.

Departementet mener at unntakene i avtalen artikkel 12.5 nr. 3, 5 og 6 ligger tettest opp mot gjeldende godkjenningsregler, og er tilstrekkelige for å ivareta hensynet til pasientsikkerhet og de nødvendige kompetansekravene.

Retten til autorisasjon eller spesialistgodkjenning skal ikke gjelde dersom søkeren ikke har fullført utlikningstiltak (jf. avtalen 12.5 nr. 3). Det samme skal gjelde dersom et eventuelt utlikningstiltak vil innebære at søkeren må gjennomføre en yrkesutdanning som tilsvarer den norske utdanningen for det aktuelle yrket (jf. avtalen 12.5 nr. 5), se forslag til forskrift § 7 bokstav a og b.

Som departementet har redegjort for under punkt 3.5 åpner frihandelsavtalen artikkel 12.9 for at det kan stilles krav til kontroll av språkferdigheter. Departementet foreslår å forskriftsfeste at retten til godkjenning ikke gjelder dersom søkeren ikke oppfyller språkkravet, se forslag til forskrift § 7 bokstav c.

I tillegg vil helsepersonelloven § 48 a andre ledd gjelde på samme måte som for søknader etter EØS-forskriften (jf. avtalen artikkel 12.5 nr. 6). Dette betyr at søknaden må avslås dersom søkeren er over 80 år eller er uegnet for yrket. Det samme gjelder dersom det foreligger omstendigheter som gir grunnlag for tilbakekall etter helsepersonelloven § 57. Tilsvarende er fastsatt i EØS-forskriften § 22. Departementet foreslår at dette fastsettes i forskriften, se forslag til forskrift § 7 bokstav d og e.

3.7 Saksbehandlingsregler

Avtalen har flere saksbehandlingsregler i artikkel 12.7 til 12.13. Noen av disse har direkte betydning for søkere og saksbehandlingen. Andre regler retter seg mer mot Helsedirektoratet som godkjenningsmyndighet og direktoratets arbeidsmåte.

Departementet foreslår at det fastsettes enkelte sentrale saksbehandlingsregler i forskriften § 8, som tilsvarer deler av EØS-forskriften § 21 og § 21a og som oppfyller avtalens minstekrav:

- Det fastsettes at det er Helsedirektoratet som fatter vedtak etter forskriften, dvs. vedtak om autorisasjon, lisens, spesialistgodkjenning og utlikningstiltak.
- Vedtak om autorisasjon, lisens og spesialistgodkjenning kan etter helsepersonelloven § 68 påklages til Statens helsepersonellnemnd. Departementet foreslår at dette av informasjonshensyn forskriftsfestes. Videre forskriftsfestes det at også fastsettelse av utlikningstiltak kan påklages. Dette følger av loven siden en slik beslutning vil være en del av vedtak der nemnda er klageinstans, jf. § 68 som viser til § 53 om tildeling av autorisasjon, lisens og spesialistgodkjenning.
- Helsedirektoratet skal bekrefte å ha mottatt søknad innen en måned etter at den ble mottatt. Søkeren skal informeres om hvilke dokumenter som eventuelt mangler. Søknaden skal avgjøres så snart som mulig, og senest fire måneder etter at alle nødvendige dokumenter er fremlagt.
- Manglende vedtak der fristen er oversittet, skal kunne påklages til Nasjonalt klageorgan for helsetjenesten (Helseklage). En slik mulighet for å klage på manglende vedtak etter fristens utløp, er også fastsatt i EØS-forskriften § 21a. Helsepersonelloven åpner ikke for at slike klager skal behandles av helsepersonellnemnda. Det er heller ikke hensiktsmessig at nemnda behandler slike saker.

EØS-forskriften har også andre bestemmelser som regulerer rettigheter for søkerne knyttet til saksbehandlingen og som oppfyller frihandelsavtalens minstekrav. Disse bestemmelsene er ikke direkte anvendelige fordi de er knyttet til IMI, terminologi eller andre elementer i EØS-reglene og EU-systemet.

Avtalens regler som retter seg mer mot Helsedirektoratet som godkjenningmyndighet og direktoratets arbeidsmåte, er det ikke nødvendig å forskriftsfeste. Direktoratet vil uansett måtte legge disse til grunn i sin saksbehandling. Departementet mener at direktoratets vanlige saksbehandling i godkjenningssaker er tilstrekkelige og kan videreføres.

3.8 Endringer i andre forskrifter

Departementet har vurdert om overgangsordningen i EØS-forskriften § 2 andre ledd bør oppheves når den nye forskriften trer i kraft. Det er fastsatt at denne ordningen skal gjelde ut 2029 for personer som var under utdanning i Storbritannia 31. desember 2019. Dette betyr at noen av søkerne med utdanning fra Storbritannia i en overgangsperiode vil omfattes av to godkjenningssystemer. Overgangsordningen gir noe bedre rettigheter for søkerne enn den nye forskriften. Av hensyn til forutsigbarhet for de som har basert seg på overgangsordningen, foreslår departementet at denne videreføres. Helsedirektoratet vil da vurdere søknadene etter det regelsettet som er mest gunstig for søkeren.

Når det gjelder tilleggskravforskriften gir derimot den nye forskriften bedre rettigheter. For å unngå at det blir uklart hvilke regler som gjelder for søkere med utdanning fra Storbritannia, foreslår departementet at det tas inn en presisering i tilleggskravforskriften at disse søkerne har rett til godkjenning etter den nye forskriften.

Den nye godkjenningsordningen for helsepersonell med yrkeskvalifikasjoner fra Storbritannia medfører også behov for endringer i forskrift 9. februar 2023 nr. 190 om gebyr ved behandling av søknad om autorisasjon, lisens, spesialistgodkjenning og godkjenning av etterutdanning for spesialister §§ 2 og 3. Forskriften § 2 regulerer størrelsen på gebyret for behandling av søknad om autorisasjon og lisens, og § 3 regulerer størrelsen på gebyret for behandling av søknad om spesialistgodkjenning. Gebyrene i forskriften er differensierte i henhold til kostnadene for saksbehandlingen. Helsedirektoratet har opplyst at saksbehandlingen for søknader fra søkere som har ervervet yrkeskvalifikasjoner i Storbritannia vil være tilnærmet lik saksbehandlingen som kreves for søknader fra EU-/EØS-utdannede. Departementet foreslår derfor at søkere med autorisasjon eller spesialistgodkjenning fra Storbritannia skal betale tilsvarende gebyr som søkere fra EU/EØS betaler.

4 Økonomiske og administrative konsekvenser

Per i dag behandles søkere med autorisasjon eller spesialistgodkjenning fra Storbritannia som EU-/EØS-søkere dersom de omfattes av overgangsordningen, eller som tredjelandssøkere dersom de ikke omfattes av overgangsordningen. Helsepersonell som søker autorisasjon på bakgrunn av utdanning fra Storbritannia og som ikke omfattes av overgangsordningen, må ta tilleggskrav i form av språk og kurs i nasjonale fag (alle søkere) samt kurs i legemiddelhåndtering og fagprøve (enkelte yrkesgrupper). For denne gruppen er det lengre saksbehandlingstid i Helsedirektoratet.

Ved at det nå foreslås en ny godkjenningsordning for denne gruppen, vil saksbehandlingen bli lik for alle søkere med autorisasjon eller spesialistgodkjenning fra Storbritannia. Videre vil saksbehandlingen være tilnærmet lik saksbehandlingen for godkjenning av helsepersonell fra EU-/EØS-søkere. Dette vil innebære noe reduserte saksbehandlingsutgifter for Helsedirektoratet.

Departementet foreslår at søkerne skal betale et gebyr som tilsvarer gebyret for helsepersonell med yrkeskvalifikasjoner fra EU/EØS. Dette er lavere gebyr enn det helsepersonell med yrkeskvalifikasjoner fra Storbritannia som hovedregel betaler i dag. Dette vil redusere Helsedirektoratets utgifter.

Helse- og omsorgsdepartementet vurderer at den foreslåtte forskriften etter dette ikke vil ha økonomiske eller administrative konsekvenser av betydning for forvaltningen.

For søkerens del vil endringen medføre at det ikke må gjennomføres tilleggskrav utover språkkravet for alle med autorisasjon fra Storbritannia. Ved at departementet foreslår at søkerne skal betale et gebyr tilsvarende de med autorisasjon eller spesialistgodkjenning fra EU/EØS, vil søkerne betale et lavere gebyr enn det de gjør i dag. I dag betaler søkere med autorisasjon eller spesialistgodkjenning fra Storbritannia gebyr tilsvarende tredjelandssøkere.

5 Merknader til de enkelte bestemmelsene i forskriften

Til § 1 Formål

Forskriftens formål er å gjennomføre retten til godkjenning av helsepersonells yrkeskvalifikasjoner ervervet i Storbritannia. Forskriften skal oppfylle Norges forpliktelser etter frihandelsavtalen med Storbritannia som ble inngått etter at landet trådte ut av EU. Avtalens

kapittel 12 vil være et viktig moment i fortolkningen av forskriften og supplere forskriften når det gjelder kravene til Helsedirektoratets saksbehandling.

Til § 2 Virkeområde

Forskriften gjelder søkere som har ervervet yrkeskvalifikasjoner i Storbritannia. Dette omfatter hele Det forente kongeriket Storbritannia og Nord-Irland.

Forskriften gjelder søknader om autorisasjon og lisens for alle helsepersonellyrkene som nevnt i helsepersonelloven § 48 første ledd. Forskriften gjelder også spesialistgodkjenning for disse yrkene, dersom det er etablert en offentlig godkjenningsordning med hjemmel i helsepersonelloven § 51.

Til § 3 Virkning av godkjenning

Bestemmelsen slår fast at helsepersonell som får autorisasjon, lisens eller spesialistgodkjenning etter forskriften kan bruke tittelen og utøve yrket på samme vilkår som helsepersonell med tilsvarende godkjenning i Norge. Bestemmelsen har liknende ordlyd som EØS-forskriften § 3 og skal forstås på samme måte. Dette gjennomfører avtalen artikkel 12.4 nr. 1.

Til § 4 Rett til autorisasjon eller spesialistgodkjenning

Søkere som har ervervet sine yrkeskvalifikasjoner i Storbritannia har på visse vilkår rett til autorisasjon eller spesialistgodkjenning. Det er ikke et krav at søkeren er kvalifisert til å utøve samme yrke i Storbritannia, slik reglene er etter EØS-forskriften.

Søkeren må godtgjøre å ha den nødvendige kyndighet ved bestått eksamen i helsefaglig utdanning, og tilleggsutdanning eller yrkeserfaring. Det skal foretas en vurdering av søkerens kvalifikasjoner opp mot kvalifikasjonskravene i Norge, på samme måte som etter helsepersonelloven § 48 a første ledd bokstav d. Det er søkerens samlede kvalifikasjoner som skal vurderes opp mot kravene til det aktuelle yrket i Norge. Tilleggsutdanning og/eller yrkeserfaring kan veie opp for enkelte mangler i søkerens utdanning, slik at søkers samlede kvalifikasjoner bedømmes som jevngode. Etter fast praksis fortolkes helsepersonelloven § 48 a første ledd bokstav d slik at kvalifikasjonene ikke må være helt like, men at det heller ikke skal være vesentlige forskjeller. Dersom Helsedirektoratet finner at forskjellene er vesentlige, skal det fattes vedtak om utlikningstiltak, se § 5.

Til § 5 Utlikningstiltak

Dersom det er en vesentlig forskjell mellom søkerens yrkeskvalifikasjoner og de kvalifikasjonene som kreves for å utøve yrket i Norge, skal søkeren gis mulighet til å fullføre et utlikningstiltak. Vilkårene skal tolkes i lys av avtalen artikkel 12.6 nr. 1 og vil for de fleste praktiske formål være sammenfallende med vilkårene etter EØS-forskriften § 14 første ledd bokstav a og b.

Bestemmelsen definerer hva som menes med prøveperiode og egnethetsprøve. Det er Helsedirektoratet som fastsetter om søkeren skal fullføre en prøveperiode eller bestå en egnethetsprøve. Søkeren kan ikke velge mellom de ulike typene tiltak.

Direktoratet fastsetter også nærmere innhold og vilkår for tiltaket. Etter avtalen artikkel 12.6 nr. 3 skal utlikningstiltak stå "i forhold til den forskjellen de har som formål å avhjelpe". Dette må også ses i lys av artikkel 12.5 som sier at søkeren ikke har rett til godkjenning dersom utlikningstiltak vil innebære at søkeren må gjennomføre en yrkesutdanning som tilsvarer den norske utdanningen for det aktuelle yrket.

Dette betyr at tiltaket skal være egnet til å vurdere søkerens yrkeskvalifikasjoner eller til å avhjelpe mangler i søkerens yrkeskvalifikasjoner. For eksempel må det kreves at praksis under en prøveperiode knyttes til de faglige områdene der søkeren ikke har dokumentert tilstrekkelige kvalifikasjoner. Det betyr også at tiltaket ikke skal være mer omfattende enn det som er nødvendig. For eksempel skal praksis under prøveperioden kun knyttes til fagområder som søker er en vesentlig forutsetning for utøvelse av det aktuelle yrket.

Departementet legger til grunn at det, slik som etter generell ordning i EØS-forskriften § 14, vil være mest praktisk å pålegge en prøveperiode. Det er ikke noe tak på hvor lang prøveperioden kan være. Departementet legger imidlertid også til grunn at prøvetiden normalt vil være på en periode inntil tre år slik reglene er etter EØS-forskriften. Under prøvetiden kan det være aktuelt å gi søkeren lisens etter helsepersonelloven § 49 dersom dette er nødvendig for å kunne gjennomføre nødvendig praksisarbeid. Det følger av bestemmelsen at lisens skal gis dersom lisens vil være nødvendig for at søkeren skal kunne gjennomføre prøveperioden.

Til § 6 Språkkrav

Bestemmelsen stiller krav om bestått språkprøve for å kunne få autorisasjon. Med språkprøve menes prøve i norsk språk og kommunikasjon (norsk språkprøve) som tilsvarer Europarådets nivåskala for språk (CEFR) B2. Kravet til bestått prøve gjelder ikke hvis søkeren kan dokumentere tilsvarende kunnskaper og ferdigheter i norsk, svensk eller dansk. Kravene er de samme som § 3 i tilleggskravforskriften som gjelder for andre tredjelandsutdannede. Bestemmelsen gjennomfører avtalen artikkel 12.9.

Til § 7 Unntak fra retten til autorisasjon eller spesialistgodkjenning

Bestemmelsen fastsetter unntak fra retten til autorisasjon og spesialistgodkjenning. Unntakene skal ivareta hensynet til pasientsikkerhet og de nødvendige kompetansekravene. Disse ligger tett opp mot de andre godkjenningsreglene i helsepersonelloven, EØS-forskriften og tilleggskravforskriften. Unntakene er i samsvar med avtalen artikkel 12.5 nr. 3, 5 og 6 (vilkår 1, 3 og 4).

Til § 8 Saksbehandlingsregler

Bestemmelsen regulerer rettigheter for søkerne knyttet til saksbehandlingen. Reglene tilsvarer deler av EØS-forskriften §§ 21 og 21a, og skal forstås på samme måte. Bestemmelsen betyr at Helsedirektoratets vanlige saksbehandling i godkjenningssaker videreføres.

6 Forslag til forskrift

Forskrift om godkjenning av helsepersonell med yrkeskvalifikasjoner fra Storbritannia

Fastsettes av Helse- og omsorgsdepartementet med hjemmel i helsepersonelloven § 52 andre ledd.

§ 1 *Formål*

Forskriftens formål er å gjennomføre retten til godkjenning av helsepersonells yrkeskvalifikasjoner ervervet i Det forente kongerike Storbritannia eller Nord-Irland (Storbritannia), som følger av kapittel 12 om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner i frihandelsavtalen 8. juli 2021 mellom Island, Fyrstedømmet Liechtenstein og Kongeriket Norge og Det forente kongerike Storbritannia og Nord-Irland.

§ 2 *Virkeområde*

Forskriften gjelder søkere som har ervervet yrkeskvalifikasjoner i Storbritannia, og som søker om autorisasjon, lisens eller spesialistgodkjenning for et yrke som nevnt i helsepersonelloven § 48 første ledd.

§ 3 *Virkning av godkjenning*

Helsepersonell som får autorisasjon, lisens eller spesialistgodkjenning etter denne forskriften kan bruke tittelen og utøve yrket på samme vilkår som helsepersonell med tilsvarende godkjenning i Norge.

§ 4 *Rett til autorisasjon eller spesialistgodkjenning*

Søkere som har ervervet sine yrkeskvalifikasjoner i Storbritannia har rett til autorisasjon eller spesialistgodkjenning dersom vilkårene i denne bestemmelsen og §§ 5 til 7 er oppfylt.

Søkeren må godtgjøre å ha den nødvendige kyndighet ved bestått eksamen i helsefaglig utdanning, og tilleggsutdanning eller yrkeserfaring.

Dersom det er en vesentlig forskjell mellom søkerens yrkeskvalifikasjoner og de kvalifikasjonene som er nødvendige for å utøve yrket, skal Helsedirektoratet fastsette et utlikningstiltak etter § 5.

§ 5 *Utlikningstiltak*

Dersom det er en vesentlig forskjell mellom søkerens yrkeskvalifikasjoner og de kvalifikasjonene som kreves for å utøve yrket, skal søkeren gis mulighet til å fullføre et utlikningstiltak. Helsedirektoratet fastsetter om søkeren skal fullføre en prøveperiode eller bestå en egnethetsprøve, og nærmere innhold og vilkår for tiltaket.

Med prøveperiode menes utøvelse av det aktuelle yrket under tilsyn av en kvalifisert utøver av dette yrket. Perioden med praksis under tilsyn skal underlegges en vurdering. En slik tilsynsperiode kan suppleres med krav om ytterligere utdanning. Dersom det er nødvendig for å kunne gjennomføre prøveperioden skal søkeren få lisens etter helsepersonelloven § 49.

Med egnethetsprøve menes en prøve av søkerens faglige kunnskaper for å vurdere søkerens evne til å utøve det aktuelle yrket.

§ 6 *Språkkrav*

Bestått språkprøve er et vilkår for å få rett til autorisasjon. Med språkprøve menes prøve i norsk språk og kommunikasjon (norsk språkprøve) som tilsvarer Europarådets nivåskala for språk (CEFR) B2.

Kravet om bestått språkprøve gjelder ikke hvis søkeren legger frem dokumentasjon på tilsvarende kunnskaper og ferdigheter i norsk, svensk eller dansk.

§ 7 *Unntak fra retten til autorisasjon eller spesialistgodkjenning*

Søkeren har ikke rett til autorisasjon eller spesialistgodkjenning etter § 4 i følgende tilfeller:

- a) Søkeren har ikke bestått utlikningstiltak som er fastsatt etter § 5.
- b) Utlikningstiltak vil innebære at søkeren må gjennomføre en yrkesutdanning som tilsvarer den norske utdanningen for det aktuelle yrket.
- c) Søkeren oppfyller ikke språkkrav etter § 6.
- d) Søkeren er over 80 år eller er uegnet for yrket jf. helsepersonelloven § 48 a andre ledd.
- e) Det foreligger omstendigheter som ville gitt grunnlag for tilbakekall etter helsepersonelloven § 57.

§ 8 *Saksbehandlingsregler*

Helsedirektoratet fatter vedtak om autorisasjon, lisens, spesialistgodkjenning og utlikningstiltak etter denne forskriften §§ 4, 5 og 6.

Helsedirektoratet skal bekrefte å ha mottatt søknaden innen en måned etter at den ble mottatt. Søkeren skal informeres om hvilke dokumenter som eventuelt mangler. Søknaden skal avgjøres så snart som mulig, og senest fire måneder etter at alle nødvendige dokumenter er fremlagt.

Helsedirektoratets vedtak kan påklages til Statens helsepersonellnemnd. Manglende vedtak der fristen etter andre ledd er oversittet, kan påklages til Nasjonalt klageorgan for helsetjenesten.

§ 10 *Ikrafttredelse*

Forskriften trer i kraft fra den tid departementet bestemmer.

§ 11 *Endringer i andre forskrifter*

Fra den tid forskriften trer i kraft gjøres følgende endringer i andre forskrifter:

1. I forskrift 19. desember 2016 om tilleggskrav for autorisasjon for helsepersonell med yrkeskvalifikasjoner fra land utenfor EØS og Sveits:

§ 2 nytt andre ledd skal lyde:

For søkere som har ervervet yrkeskvalifikasjoner i Storbritannia gjelder forskrift om godkjenning av helsepersonell med yrkeskvalifikasjoner fra Storbritannia.

2. I forskrift 9. februar 2023 nr. 190 om gebyr ved behandling av søknad om autorisasjon, lisens, spesialistgodkjenning og godkjenning av etterutdanning for spesialister

§ 2 skal lyde:

§ 2. Gebyr for behandling av søknad om autorisasjon og lisens

For behandling av søknad om autorisasjon og lisens betales følgende gebyr:

Søknad om autorisasjon fra norskutdannede – automatisk saksbehandling	Kr 750
Søknad om autorisasjon fra norskutdannede – manuelle saker	Kr 2 000
Søknad om autorisasjon fra utdannede innenfor EU/EØS	Kr 2 500
Søknad om autorisasjon fra utdannede utenfor EU/EØS	Kr 3 500
<i>Søknad om autorisasjon fra utdannede i Storbritannia</i>	<i>Kr 2 500</i>
Søknad om lisens fra helsepersonell over 80 år	Kr 2 000
Søknad om fagområdelisens fra leger utdannet utenfor EU/EØS	Kr 3 500

§ 3 skal lyde:

§ 3. Gebyr for behandling av søknad om spesialistgodkjenning

For behandling av søknad om spesialistgodkjenning betales følgende gebyr:

Søknad fra leger med spesialistutdanning fra Norge	Kr 5 000
Søknad fra tannleger med spesialistutdanning fra Norge	Kr 4 000
Søknad fra leger og tannleger om konvertering av spesialistgodkjenning fra EU/EØS	Kr 5 000
Søknad fra leger og tannleger med spesialistgodkjenning utenfor EU/EØS	Kr 6 000
<i>Søknad fra leger og tannleger med spesialistgodkjenning fra Storbritannia</i>	<i>Kr 5 000</i>
Søknad fra sykepleier i klinisk allmennsykepleie	Kr 2 400
Søknad om bekreftelse av læringsmål for leger med delvis gjennomført spesialistutdanning i et annet land, jf. forskrift 8. desember 2016 nr. 1482 om spesialistutdanning og	Kr 2 000

spesialistgodkjenning for leger og tannleger (spesialistforskriften) § 32	
--	--

VEDLEGG

A Lovspeil (avtalen – forskriften)

Avtalen	Forskriften	Kommentarer
12.1 Definisjoner		
a) prøveperiode	§ 5 (2)	
b) egnethetsprøve	§ 5 (3)	
c) utlikningstiltak	§ 5 (1)2	
d) kvalifikasjonsbevis	§ 4 (2)	Søker må "godtgjøre" at han/hun har nødvendig kyndighet, ikke regulert hvordan
e) hjemmejurisdiksjon		Det forente kongerike Storbritannia og Nord-Irland
f) vertsjurisdiksjon		Norge
g, h, i og j)		Ikke tatt inn i forskrift
12.2 Mål og virkeområde	§ 1 og § 2	
12.3 Innenlandsk regulering		Ikke relevant
12.4 Godkjenning av yrkeskvalifikasjoner		
Nr 1 og 2	§ 3	
Nr 3	Forskriften	
Nr 4		Virkningstidspunkt for kapittel 12 er to år etter avtalens ikrafttredelse
12.5 Vilkår for godkjenning		
Nr. 1	§ 4 (1)	
Nr 2	§ 7	
Nr 3	§ 7 bokstav a jf § 5 (1) 1	
Nr 4		Ikke fastsatt slikt unntak
Nr 5	§ 7 bokstav b	
Nr 6	§ 7 bokstav c og d	
12.6 Utlikningstiltak		
Nr 1	§ 5 (1) 1	Kun vilkår bokstav a. Vilkåret i bokstav b er ikke tatt inn.
Nr 2	§ 5 (1) 2	

Nr 3		Punkt 3.4.2
Nr 4		Hvor ofte egnethetsprøver må kunne gjennomføres (dersom direktoratet pålegger)
12.7 Søknadsprosedyre		Krav til søknadsbehandling, bla om dokumentasjon, som direktoratet må følge. Vanlig praksis etter EØS-forskriften tilfredsstillende kravet.
12.8 Lisensiering og andre bestemmelser		Informasjonsplikt om krav knyttet til yrkesutøvelse – både på forespørsel fra søker og uoppfordret. Helsedirektoratets vanlige praksis kan videreføres. Vurdere å ta inn standardinfo i vedtak "Lisensiering" sikter her til autorisasjonsordningen og beskyttede titler
12.9 Språkkunnskaper	§ 6	
12.10 Klageadgang	§ 8 (3)	
12.11 Gebyrer	Forskrift om gebyr ved behandling av søknad om autorisasjon, lisens, spesialistgodkjenning og godkjenning av etterutdanning for spesialister §§ 2 og 3	Fastsatt gebyrsatsene er rimelig og står i forhold til kostnaden ved yrkesutøverens søknad. Fastsettelse i forskrift innebærer at satsene er transparente og offentliggjorte på forhånd.
12.12 Gjennomføring av dette kapitlet av underkomiteen for tjenester og investeringer		
12.13 Opprettelse av ordninger for gjensidig godkjenning		

B Frihandelsavtalen artikkel 12 - engelsk originaltekst

https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/1003335/Free_trade_agreement_between_UK-Northern_Ireland_and_Liechtenstein_Iceland_and_Norway_volume_1.pdf.

C Frihandelsavtalen artikkel 12 - norsk oversettelse

[frihandelsavtale-mellom-island-fyrstedommet-liechtenstein-og-kongeriket-norge-og-det-forente-kongerike-storbritannia-og-nord-irland.pdf \(regjeringen.no\)](#)